

ภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง

The Reflection in the Lan Khamkong Law

พชรมณ ใจงามดี

Pacharamon Jaingamdee

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Archaeology, Silpakorn University, Thailand

E-mail: por_express@hotmail.com

Received May 31, 2022; Revised July 21, 2022; Accepted July 26, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง ซึ่งเป็นเอกสารโบราณ 1 ผูก มีจำนวน 103 ใบลาน หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ทำการอนุรักษ์ไว้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเอกสารฉบับเดียวที่กล่าวถึงกฎหมายล้านคำกอง ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับเดียวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวพวน เรื่องขุนบุรม เลขที่ 60 ในเรื่องขุนบุรม มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ในส่วนแรก กล่าวถึงตำนานขุนบุรม ในส่วนที่สอง ได้บันทึกเรื่องกฎหมายล้านคำกอง พระเจ้าอโศกเชษฐา หรือพระเจ้าล้านคำกอง (พ.ศ. 1915-1965) โอรสในเจ้าเชียงใหม่ ในรัชกาลนี้ได้ทรงตั้งตนอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงมีเดชา-นุภาพ ได้ปรับปรุงกฎหมายขึ้นมาใหม่ เรียกว่า กฎหมายล้านคำกอง

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ภาพสะท้อนด้านสัจธรรมของชาวพวน
- 2) ภาพสะท้อนด้านค่านิยมชาวพวน
- 3) ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตชาวพวน
- 4) ภาพสะท้อนด้านสังคมชาวพวน
- 5) ภาพสะท้อนด้านคติความเชื่อของชาวพวน
- 6) ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: กฎหมายโบราณ; กฎหมายล้านคำกอง; กฎหมายโบราณลาว

Abstract

The objectives of this article were to study the reflection in the Lan khamkong law. The document with 1 palm leaf, tied with 103 palm leaves. The National Library of Bangkok has preserved its significance as the only document addressing the Lan khamkong Law, the only law of the Phuan ethnic group. In the story of Khun Burom, number 60 in Khun Burom's story, the content is divided into 2 parts, namely, in the first part discussing the legend of Khun Burom. The second part was recorded on the Lan Khamkong Law. Lord Aissara Chettha, or Phra Chao Lan Khamkong (1915–1965), In the reign of Chao Khiew Kham Yo, he established himself in the Tosaphit Rajadhamma. His Highness had the power. He revised the law, called the Law of Lan kham kong. The research results were found as follows:

1. A reflection on the Phuan's pets
2. A reflection on the Phuan people's values
3. Reflection on the way of life of the Phuan people.
4. Reflections on Phuan society Literature reflects the image of society.
5. A reflection on the beliefs of the Phuan people.
6. Reflections on nature and the environment The Lan Khamkong Law.

Keywords: Ancient Law; Lan Khamkong Law; Ancient Lao Law

บทนำ

ชาวพวนเป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่เขตเมืองสิงห์ทางตอนใต้ของ แคว้นสิบสองปันนา มายังแคว้นสิบสองจุไท ในเขตลุ่มแม่น้ำดำทางตะวันออกและเรื่อยลงทางใต้ในเขต หัวพัน จนถึงบริเวณแคว้นตรันนิงห์ของเวียดนาม Aromsuk (1978) ให้ความเห็นว่าชาวพวนได้เคยตั้ง ถิ่นฐานอยู่ที่ราบสูงตรันนิงห์ สาเหตุที่คนกลุ่มนี้ได้ชื่อว่าเป็นชาวพวนนั้น อาจเป็นเพราะว่าในบริเวณที่ราบสูงตรันนิงห์ มีแม่น้ำสายหนึ่งไหลผ่านชื่อว่าแม่น้ำพวน จึงมีการตั้งชื่อกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในที่ราบสูงตรันนิงห์ตามชื่อแม่น้ำที่ไหลผ่านว่า “ชาวพวน” อาณาจักรของชาวพวนมีพื้นที่อยู่ในบริเวณรัฐเชียงขวาง มีกษัตริย์เป็นผู้ปกครอง โดยมีเจ้าเจ็ดเจืองเป็นปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรชาวพวน หลังจากได้แบ่งเขตแดนปันดิน ระหว่างอาณาจักรหลวงพระบางและอาณาจักรชาวพวนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าเจ็ดเจืองก็ได้ปกครองประชาชนและบ้านเมืองให้มีความสงบร่มเย็น กษัตริย์องค์ต่อ ๆ มา ก็สืบเชื้อสายสืบต่อการปกครองมาจากเจ้าเจ็ดเจือง ปกครองด้วยระบบกษัตริย์ในอาณาจักรชาวพวนมาทั้งสิ้น

49 พระองค์ เจ้าล้านคำกองเป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 ได้มีการปรับปรุงกฎที่ใช้ในอาณาจักรชาวพวน (Norkham, 2012)

เจ้าล้านคำกอง นอกจากจะทรงพระปรีชาด้านการปกครอง พระองค์ทรงเล็งเห็นว่า ในอาณาจักรของพระองค์มีความเจริญรุ่งเรือง อีกทั้งมีประชากรในอาณาจักรเป็นจำนวนมาก กฎที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับการบังคับใช้กับชนชาวพวนในอาณาจักร ซึ่งทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในอาณาจักร พระองค์จึงได้มีการปรับปรุงในด้านกฎหมายการปกครองในอาณาจักรให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย จึงมีการปรับปรุงกฎหมายเก่าพระธรรมศาสตร์ขุนบรมขึ้นใหม่ เรียกว่า กฎหมายล้านคำกอง (Norkham, 2012) กฎหมายล้านคำกอง ซึ่งคำว่า กฎหมาย ไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นคำกล่าวเรียกกฎในรัฐพวนในอดีต ที่เรียกว่าเป็น กฎหมาย เนื่องจากเรียกให้สัมพันธ์กับคำศัพท์ที่ตราเป็นกฎใช้ในปัจจุบัน เจ้าล้านคำกองปรากฏชื่อในเอกสารพงศาวดารขุนบรม ฉบับที่ 60 หอสมุดแห่งชาติ ในส่วนของบทประณามพจน์กล่าวว่า เป็นผู้ที่ประสงค์ให้รวบรวมจารีตข้อควรปฏิบัติของชาวพวนให้มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรใช้ในกลุ่มชาวพวน จนต่อมาได้มีคนปริวรรตถ่ายทอดเอกสารพงศาวดารขุนบรม ฉบับหอสมุดแห่งชาติ แต่ไม่ได้ดำเนินการแปลและวิเคราะห์เนื้อหาในเอกสาร ผู้ปริวรรตถ่ายทอด คือ นายสมบุรณ์ หอมสุวรรณ (Homsuwan, 2006) กฎหมายล้านคำกองเป็นเอกสารใบลาน 1 ผูก มีจำนวน 103 ใบลาน หอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ทำการอนุรักษ์ไว้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเอกสารฉบับเดียวที่กล่าวถึงกฎหมายล้านคำกอง ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับเดียวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวพวน สันนิษฐานว่าพระเจ้าอิสรหะเชษฐา หรือพระเจ้าล้านคำกองมีระยะเวลาในการปกครองอาณาจักรชาวพวน ในปี พ.ศ. 1915 – 1965 ซึ่งกฎหมายล้านคำกองสันนิษฐานว่าจะมีการบันทึกกฎหมายล้านคำกองในช่วงระยะเวลาการครองราชย์ของพระเจ้าล้านคำกอง

ตำนานขุนบรมและกฎหมายธรรมศาสตร์ขุนบรมเป็นปฐมบทที่มีพัฒนาการมาจากคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ คำสั่งสอนของกษัตริย์ และฮีตคองประเพณีที่กำหนดมาตั้งแต่สมัยโบราณ จึงมีลักษณะเป็นกฎหมายจารีตที่มีพัฒนาการมาตามลำดับ จากยุคความเชื่อดั้งเดิมยึดแนวปฏิบัติจากคำสั่งสอนของบรรพบุรุษที่บอกเล่าสืบต่อกันมา โดยมีบรรทัดฐานจากความเชื่อเรื่องผีฟ้าผีแถน ตอนก่อนที่จะกล่าวถึงกฎหมายล้านคำกองได้มีการกล่าวถึงกษัตริย์รัฐอื่น ๆ ได้ถวายแผ่นดินให้เมืองพวน เนื้อหากฎหมายธรรมศาสตร์ขุนบรมแตกต่างจากเนื้อหากฎหมายล้านคำกอง เนื้อหาในกฎหมายล้านคำกองมีการบันทึกที่สัมพันธ์จัดลำดับชั้นทางสังคมของชาวพวน กฎที่ใช้ในกลุ่มคนในรัฐพวนได้แบ่งออกได้เป็น 5 ลำดับ ดังนี้

1. พระบรมวงศานุวงศ์
2. เสนาอำมาตย์
3. สนม
4. ไพร่ ข้า ไท
5. ข้อยและทาส

เนื้อหาในกฎหมายล้านคำกองมีการบันทึกกฎในรัฐพวนที่สอนให้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายที่กษัตริย์วางกฎไว้ โดยจะมีกฎที่แยกอย่างชัดเจนในกฎที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นต่าง ๆ เช่น กฎที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ก็จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนชั้นไพร่ ข่า ที่มีสัตว์เลี้ยงไว้ในครอบครัวยุคและกลุ่มย่อยหรือทาสที่จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงภายในบ้านเจ้านาย ส่วนกฎที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการบริพาร ในเรื่องของการมอบบุตรให้ช่วยงานราชการของกษัตริย์ ก็มีการกล่าวถึงรายละเอียดอย่างชัดเจนในกฎการที่จะมอบบุตรให้ช่วยราชการได้ คือ ต้องเป็นบุตรของเสนาอำมาตย์และได้ช่วยงานราชการร่วมกับบิดาจนรู้หลักในการช่วยงานข้าราชการ จึงจะสามารถมอบบุตรของเสนาอำมาตย์เข้าช่วยงานราชการได้ ซึ่งมีภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ ในกฎหมายล้านคำกองที่สัมพันธ์กับเนื้อหากฎหมายตามระดับชั้นในรัฐพวน ซึ่งจะนำไปสู่ส่วนสำคัญในการศึกษาภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง

ส่วนสำคัญในการศึกษาภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง คือ ในส่วนวรรณกรรมกฎหมายล้านคำกอง มีกฎต่าง ๆ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม วัฒนธรรม สังคม และวิถีชีวิตของชาวพวนสะท้อนอยู่ในกฎต่าง ๆ ในกฎหมายล้านคำกอง แต่มีกฎคำสอนบางประการที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายล้านคำกองเท่านั้น เนื่องจากกฎคำสอนเป็นหลักที่ชาวพวนควรถือปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นภาพสะท้อนที่แตกต่างจากวรรณกรรมรูปแบบอื่น ถ้ากระทำผิดกฎก็จะมีคามผิดในฐานะละเมิดกฎรัฐ ซึ่งจะมีโทษแตกต่างกันไป ในส่วนของโทษนั้น ก็สามารถที่จะใช้การบังคับโทษที่หลากหลายขึ้นอยู่กับโทษนั้นว่ามีโทษสถานเบาหรือโทษสถานหนัก อย่างกรณีของโทษสถานเบาที่จะต้องมีการปรับเป็นเงิน อาจจะใช้สิ่งของแทนค่าปรับซึ่งจะมีราคาของสิ่งของในรัฐพวนที่จะใช้ทดแทนค่าปรับได้ และบางกฎที่มีค่าปรับ ถ้าผู้กระทำผิดไม่มีเงินหรือสิ่งของจ่ายค่าปรับ ก็จะใช้การเปลี่ยนดีแทนการจ่ายค่าปรับ จึงมีภาพสะท้อนเรื่องกฎที่มีการให้รายละเอียดของกฎที่สะท้อนความคิดและสังคมผ่านกฎในรัฐพวน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง

การทบทวนวรรณกรรม

การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมชาวพวนเป็นภาพสะท้อนความคิดกับผู้เขียนและเหตุการณ์ด้านหนึ่งของสังคม วรรณกรรมของชาวพวนที่ผู้เขียนบันทึกไว้นั้น มีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ในงานวรรณกรรมของชาวพวน งานการศึกษาวิจัยภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมชาวพวนที่มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

Petcharaj (1985) ได้ศึกษาวิเคราะห์นิทานไทยพวน ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ปรากฏว่าเนื้อหาวรรณกรรมนิทานชาวพวน เป็นไปตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซลโอลริค (Axel Olrik) และเนื้อหาสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของชาวพวน ตำบลหาดเลี้ยว

หลายด้าน พฤติกรรมของบุคคลที่เป็นแบบอย่างของชาวพวนที่ดี ซึ่งชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญของนิทานด้านการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสืบทอดมา ในขณะที่นิทานชาดกของชาวพวนก็เป็นที่ยอมรับแพร่ในกลุ่มชาวพวนเป็นอย่างมาก

Wongthet (1988) ศึกษาเรื่อง “นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน” พบว่าชาวลาวพวนที่อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี นิยมเล่านิทานชาดกในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานบุญกำฟ้า เป็นต้น ความนิยมในการฟังหรือเล่านิทานชาดก นอกจากจะแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชนลาวพวนเป็นผู้ฝึกฝนในพระพุทธศาสนาแล้ว จากการศึกษาพบว่ากลุ่มชนดังกล่าวใช้นิทานชาดกเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของตน เพื่อแสดงว่ากลุ่มของตนเป็นผู้เคร่งครัดในศีลธรรมจรรยา นิทานชาดกจึงเป็นบทบาทแสดงเอกลักษณ์ประจำกลุ่มของชนชาวพวน ในขณะที่ชาวพวนมีการสะท้อนเกี่ยวกับทัศนคติในด้านบวกและด้านลบของกลุ่มชาวพวนผ่านทางวรรณกรรม

Udomsilp (1996) ศึกษาวรรณกรรมไทยพวน : ความสัมพันธ์กับสังคม กล่าวว่า การแสดงทัศนะต่อกลุ่มของตนเองในแง่บวก ส่วนใหญ่เป็นการแสดงทัศนะด้านการเคร่งครัดในพระพุทธศาสนาของชาวพวน ประกอบกับการดำรงตนอยู่ในศีลธรรมของชาวพวนเอง ชาวพวนมีวิถีชีวิตเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ รักสงบ ซึ่งเป็นการมองตนเองในด้านบวก ส่วนการสะท้อนมุมมองของชาวพวนในด้านลบที่ปรากฏในนิทานพวน มีดังนี้ เช่น ความเจ้าชู้ ความโง่ ความเจ้ายศเจ้าอย่างของชาวพวน วรรณกรรมของชาวพวนสะท้อนค่านิยมและแบบแผนในการดำรงชีวิต ที่สอดแทรกในวรรณกรรมชาวพวนทุกเรื่อง โดยเฉพาะชาดกชาวพวนเป็นสิ่งสะท้อนสังคมพวนด้านต่าง ๆ เช่น ฤกษ์ ยาม ความเชื่อ นิทานชาวพวนสะท้อนทัศนะของชาวพวนที่มีต่อกลุ่มของตนเอง และคนต่างกลุ่มหรือกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งการแสดงทัศนะทั้งในแง่บวกและแง่ลบ

Udomsilp (2005) ศึกษาวิเคราะห์ชาดกไทยพวนบ้านม่วงขาว กล่าวว่า นิทานชาดกชาวพวนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวพวน การวิเคราะห์ชาดกชาวพวนเป็นการศึกษาทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาดกชาวพวนกับสภาพสังคมชาวพวน พบว่านิทานชาดกชาวพวนมีสะท้อนภาพวัฒนธรรมในสังคมชาวพวน ที่ปรากฏในนิทานชาวพวนพบว่า มีทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ วัฒนธรรมทางวัตถุ พบว่าชาวพวนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย เช่น ทางด้านที่อยู่อาศัย การแต่งกาย อาหารการกิน อาชีพ มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย ทางด้านจิตใจพบว่ามีการกล่าวถึงระบบความเชื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล ยังถือปฏิบัติอยู่แต่ไม่เคร่งครัดนัก เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและเสริมมงคล เช่น ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา เชื่อว่าทำดีพระย่อมคุ้มครอง เชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมทำให้นิยมทำบุญให้ทาน ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต ด้านค่านิยมยกย่องคนกตัญญูกตเวที มีการศึกษา อ่อนน้อมถ่อมตน และมีความซื่อสัตย์ ด้านประเพณี เช่น ประเพณีการเกิด การสู่ขวัญ ประเพณีการอุปสมบท ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำศพ ซึ่งปรับเปลี่ยนตามสมัยนิยม เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติในพิธีกรรม

ด้านการใช้ภาษานิยมใช้ความเปรียบอุปมาโวหารเปรียบเทียบกับสิ่งที่เข้าใจยาก สิ่งที่ใกล้เคียงให้เห็นได้ง่ายในชีวิตประจำวัน และมีการใช้พยางค์สอนเพื่อเป็นอุทาหรณ์สอนใจคนในชุมชนชาวพวน

ส่วนงานของ เวลเลกและวอร์เรน (Wellek & Warren, 1970) ได้เสนอเป็นแนวทฤษฎีว่าการศึกษาวรรณกรรมในแนวหนึ่ง คือ การศึกษาในฐานะเป็นเอกสารทางสังคม เนื่องจากการแสดงออกในงานประพันธ์ไม่ว่าจะเป็นประสมการณ หรือแนวคิดโดยย่อมมีความสัมพันธ์กับสถาบันทางสังคมในแง่ใดแง่หนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าวรรณคดีเป็นตัวแทนในบางแง่มุมของสังคมในสมัยที่ผู้แต่งสร้างสรรค์วรรณกรรมขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมภาพสะท้อนสังคม ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า วรรณกรรมที่มีคุณค่าทางจิตใจจะช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้น รู้จักการใช้ชีวิต รู้จักผิดชอบชั่วดี และวรรณกรรมย่อมสะท้อนสภาพสังคมของผู้เขียน งานวรรณกรรมของชาวพวน พบว่ามีภาพสะท้อน ทางด้านสังคม ทางด้านวิถีชีวิต ทางด้านความเชื่อ ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และทางด้านค่านิยมของชาวพวน ซึ่งสะท้อนอยู่ในกฎหมายล้านคำกองในบางด้านด้วย แต่ในกฎหมายล้านคำกองของชาวพวนปรากฏภาพสะท้อนอื่น ๆ ที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาของชาวพวนในรัฐพวน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. สืบค้นและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกฎหมายล้านคำกอง
 2. ปฏิวรรตและถ่ายถอดกฎหมายล้านคำกอง เรื่องขุนบุรม เลขที่ 60 อนุรักษ์โดยหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ
 3. แปลเนื้อหาที่ทำการปฏิวรรตและถ่ายถอดกฎหมายล้านคำกอง อ้างอิงข้อมูลคำศัพท์จากพจนานุกรมไทยพวน ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, ภาษาไทยพวนบ้านหาดเลี้ยว เทศบาลตำบลหาดเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย 2556, วัดเจนนานุกมพาสาลาว 1992 โดยมูลนิธิโตโยตาญี่ปุ่น, วัดเจนนานุกมพาสาลาว พ.ศ. 2505 โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ
 4. วิเคราะห์ภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง
 5. เรียบเรียงผลการวิจัย สรุป และเสนอแนะ
- ในการศึกษาเรื่องภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง โดยมีขอบเขตดังนี้
- ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเอกสารโบราณ เรื่องขุนบุรม เลขที่ 60 อนุรักษ์โดยหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ลักษณะใบลาน จารด้วยอักษรไทยน้อย ใน 1 หน้าลาน มี 4 บรรทัด เนื้อหาหลักขณะคำประพันธ์ยาว ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เนื้อหาส่วนที่สองในกฎหมายล้านคำกอง

ผลการวิจัย

กฎหมายล้านคำกองมีกฎที่เกี่ยวกับข้อปฏิบัติของกลุ่มคนในรัฐพวนกลุ่มต่าง ๆ มีกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์ กลุ่มเสนาอำมาตย์ กลุ่มสนมในกฎหมายล้านคำกองกลุ่มนี้มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง กลุ่มไพร่ ข้า ไท และกลุ่มช้อยและทาส ซึ่งกฎบางประการมีใช้เฉพาะในกลุ่มเสนาอำมาตย์ เช่น การมอบบุตรให้ช่วยงานข้าราชการกษัตริย์ กฎที่ใช้เฉพาะกลุ่มไพร่ ข้า ไท และกลุ่มช้อยและทาส เช่น กฎในเรื่องของสัตว์เลี้ยงในรัฐพวน กลุ่มไพร่ ข้า ไท ก็จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงของตนเองภายใต้กฎของรัฐพวน กลุ่มช้อยและทาสก็จะต้องดูแลสัตว์เลี้ยงในบ้านเจ้านายของตนเองภายใต้กฎของรัฐพวน

ภาพที่ 1 เรื่องขุนบุรม เลขที่ 60 อนุรักษ์โดยหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ ลักษณะใบลาน

ภาพที่ 2 ทะเบียนเรื่องขุนบุรม เลขที่ 60 อนุรักษ์โดยหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ

ภาพที่ 3 เนื้อความกฎหมายล้านคำกอง ในเรื่องขุนบุรุม เลขที่ 60 อนุรักษ์โดยหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ
จารด้วยอักษรไทยน้อย

ผลการวิจัยภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง สามารถจัดกลุ่มตามกฎที่ใช้กับกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์ กลุ่มเสนาอำมาตย์ กลุ่มสนม กลุ่มไพร่ ข้า ไท และกลุ่มช้อยและทาส ปราบกฎหมายสะท้อนในกฎหมายล้านคำกองเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ภาพสะท้อนด้านสัตว์เลี้ยงของชาวพวน

สัตว์เลี้ยง หมายถึง บรรดาสัตว์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นทั้งตามธรรมชาติและถูกมนุษย์เลี้ยงดู ปกติแล้วในทุก ๆ รัฐเองก็จะมีสัตว์เลี้ยงที่ใช้บริโภคในรัฐและใช้งานภายในรัฐ ในกฎหมายล้านคำกองจะสามารถนำสัตว์เลี้ยงไปทดแทนการจ่ายค่าปรับได้ในกรณีที่ต้องจ่ายค่าปรับให้กับรัฐ ถ้าไม่มีเงินจ่ายค่าปรับก็ให้จ่ายค่าปรับเป็นเหล็กหรือเครื่องมือทางการเกษตร และสามารถจ่ายค่าปรับเป็นสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ม้า ช้าง หมู และไก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกฎการเลี้ยงสัตว์ในรัฐพวน คือ กลุ่มไพร่ ข้า ไท ซึ่งมีสัตว์เลี้ยงในครัวเรือน และกลุ่มช้อยและทาสที่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงให้เจ้านายของตน

สัตว์เลี้ยงในรัฐพวน ถ้าพบว่ามิสัตว์เลี้ยงหลุดออกมาจากคอกเลี้ยง ผู้พบสัตว์เลี้ยงจะต้องนำมาคืนเจ้าของ มิฉะนั้นจะถือว่าการขโมย ผิดกฎรัฐพวน แล้วให้เพิ่มการปรับจากการตายของสัตว์เลี้ยง หรือ โดนขโมยไป สัตว์จึงเป็นภาพสะท้อนด้านสัตว์เลี้ยงของรัฐพวนที่มีมูลค่าสามารถทดแทนให้กันภายในรัฐพวน ซึ่งสัตว์เลี้ยงในรัฐพวนแบ่งเป็น สัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ คือ ช้าง ม้า สัตว์ที่ใช้เพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น วัว ควาย สัตว์ที่เป็นสัตว์เอาไวบริโภค คือ หมู ไก่ สัตว์ที่เป็นสัตว์เลี้ยง คือ แพะ หมา ดังความในกฎหมายล้านคำกองกล่าวถึงสัตว์ที่เป็นพาหนะ ความว่า

ผิ่วแมนมาแท เป็นตัวหาบาท ผิ่วซาง ตัวรอยจึงสม

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 77

ถอดความ แม้วแมนมาแท เป็นตัวหาบาท แม้วซาง ตัวรอยจึงสม

(แปลความ แม้วม้าดีราคาเป็นตัวละหาบาทแม้วช้างดีราคาตัวละร้อย)

ม้าและช้างเป็นสัตว์มีราคาในรัฐพวน โดยม้าตีราคาได้ตัวละ 5 บาท และช้างตีราคาได้ตัวละ 100 บาท ม้าและช้างใช้เป็นสัตว์พาหนะในรัฐพวน ซึ่งมีเนื้อหาในกฎหมายล้นคำกองกล่าวถึงการใช้ม้าเป็นสัตว์พาหนะในรัฐพวน ความว่า

อันหนึ่งผู้ชี้นำ ไปที่ทางหลวง กิติ เห็นนางสนมมา หลีกไกลเอวั้น

กฎหมายล้นคำกอง หน้า 19

ถอดความ อันหนึ่งผู้ชี้นำ ไปที่ทางหลวง กิติ เห็นนางสนมมา หลีกไกลเอวั้น

(แปลความ อันหนึ่งผู้ชี้นำ ไปในทางหลวง เมื่อเห็นนางสนมมาให้หลีกหนีให้ไกล)

เนื้อหาในกฎหมายล้นคำกองกล่าวถึงการใช้ช้างเป็นสัตว์พาหนะในรัฐพวน ความว่า

ฝูงใดได้ชี้นำ ขา ยพะบาดเร่งโย ทังสังโค หลีกหนีเสียวั้น ถึงที่ทางรวมไห ยมื่นบิณ
บดงันให้ตีรยบาดแล จริงแท้ชอบคอง

กฎหมายล้นคำกอง หน้า 21

ถอดความ ฝูงใดได้ชี้นำ เทียบพระบาทเจ้า ทังสังโฆ หลีกหนีเสียวั้น ถึงที่ทางรวมไห ยมื่นบิณ
ก่อน ไม่ดั่งนั้นให้ตีรยที่แล จริงแท้ชอบคอง

(แปลความ ผู้ใดได้ชี้นำเทียบกษัตริย์และพระสงฆ์ ให้หลีกทางให้เมื่อถึงที่ทางรวมหยุดให้
กษัตริย์และพระสงฆ์ไปก่อน พร้อมยกมือไหว้ไม่กระทำตามนั้นให้ตีรยที่)

ข้อความในกฎหมายล้นคำกอง เป็นหลักฐานที่แสดงว่า ช้างและม้าในรัฐพวน จัดเป็นสัตว์
พาหนะ ในขณะที่กฎหมายล้นคำกองกล่าวถึงสัตว์ที่ใช้เพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร

สัตว์ที่ใช้เพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น วัว ควาย ดังความในกฎหมายล้นคำกอง
กล่าวถึงวัวและควาย ความว่า

อนึ่งวัวควายเลี้ยง ไปถึงถุกแหลง เพื่อนัน ไหมเคื่องพอม หมูเหล้าจึงควร ชอบแลว

ผิวลาเสียมันแทไหมี เคื่องเหล้าควายพอม ชอบคอง ผิวลาหมาแท มีเงินเบี้ยนึ่ง

กฎหมายล้นคำกอง หน้า 70

ถอดความ อันหนึ่งวัวควายเลี้ยง ไปถึงถุกแหลง เพื่อนัน ไหมเคื่องพอม หมูเหล้าจึงควร
ชอบแลว แม้ว่าเสียมันแทไหมี เคื่องเหล้าควายพอม ชอบแลว แม้ว่าหมาแท มีเงินเบี้ยนึ่ง

(แปลความ อันหนึ่งวัวควายเลี้ยงไปถุกที่นาของผู้อื่นเสียหาย ให้นำเครื่องไห้หมูเหล้าให้แก่
เจ้านาที่วัวควายไปทำความเสียหายในที่นา นั้น แม้ว่าควายตายมีเครื่องไห้หมูเหล้าพร้อมควายที่ตาย)

วัวและควายเป็นสัตว์ที่ใช้เพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร ถ้าวัวควายที่มีเจ้าของไปสร้าง
ความเสียหายแก่ที่นาของผู้อื่น เจ้าของวัวควายจำเป็นที่จะต้องเสียเครื่องไห้หมูเหล้าแก่เจ้าของนา
ที่ได้รับความเสียหายนั้น สัตว์จึงเป็นภาพสะท้อนเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงในรัฐพวนที่มีมูลค่าสามารถทดแทน
ให้กันภายในรัฐพวน ในกรณีถ้าวัวและควายที่ใช้ในการเกษตรตายก็สามารถนำมาเป็นเครื่องเซ่นและ
รับประทานได้ในรัฐพวน

สัตว์เลื้อยที่รัฐพวนจัดเป็นสัตว์เลื้อยสำหรับการบริโภค คือ หมู ไก่ ดังในกฎหมายล้านคำกอง
ความว่า

ควนที่มีเหล่าแท้ หมูพ้อมยากาย ข้อยไฟแท้ ชาวเมืองทุกหมู กั๊ดี้ ควนใหม่ไก่อเหล่า
สนั่นนั้งควน

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 52

ถอดความ ควนที่มีเหล่าแท้ หมูพ้อมยากาย ข้อยไฟแท้ ชาวเมืองทุกหมู กั๊ดี้ ควนใหม่ไก่อ
เหล่า ดังนั้นจึงควน

(แปลความ ควนที่มีเหล่าหมูพ้อมยากาย ข้อยไฟชาวเมืองทุกหมูควนใหม่ไก่อเหล่าจึงควน)

สัตว์เลื้อยเพื่อการบริโภคภายในรัฐพวน คือ หมูและไก่ ในรัฐพวนยังมีสัตว์เลื้อยที่มีอยู่ในรัฐพวน
คือ หมู และ แพะ ความว่า

อันหนึ่งหมากมาขบแบ ตายไปมละนาต เลี่ยนนั ควนที่จำให้ไซ่ สนั่นคอง
คนบมีแบ เอาหมากชอบ เหตุว่าตัวไคผัด ให้เอาตัวนั้น

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 75

ถอดความ อันหนึ่งหมากมาก็ักัดแพะ ตายไปมรณา เลี่ยนนั ควนที่จำให้ไซ่ ดังนั้นชอบคลอง ครั้น
ไม่มีแพะ เอาหมากชอบ เหตุว่าตัวไคผัด ให้เอาตัวนั้น

(แปลความ อันหนึ่งหมากก็ักัดแพะตายไป ควนที่จะให้ไซ่คั้นครั้นไม่มีแพะเอาหมากก็ดี เหตุว่าหมาตัว
ไคผัดก็ให้เอาตัวนั้น)

ภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกองด้านสัตว์เลื้อยในรัฐพวนแบ่งเป็น สัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ คือ
ช้าง ม้า สัตว์ที่ใช้เพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น วัว ควาย สัตว์ที่เป็นสัตว์เอาไวบริโภค คือ
หมู ไก่ สัตว์ที่เป็นสัตว์เลื้อย คือ แพะ หมู ภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกองที่เกี่ยวข้องกับคน
ในรัฐพวน คือ ภาพสะท้อนด้านค่านิยมของชาวพวน

2. ภาพสะท้อนด้านค่านิยมชาวพวน

Dansakul (1995) กล่าวว่าค่านิยมเป็นแนวคิด แนวปฏิบัติหลักของทางสังคมที่สังคมจะต้อง
ยึดถือไว้เป็นบรรทัดฐานเพื่อที่จะได้ทำหน้าที่ชีวิตความคิด การปฏิบัติของสมาชิกในสังคม ซึ่งที่จริงแล้ว
ก็น่าจะมีแนวคิดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกลมกลืนกับค่านิยมแห่งสังคมที่ตนดำรงอยู่ การยึดถือค่านิยม
เป็นหลักในการคิดการปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมนั้น ย่อมถือว่าเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของสังคม
มนุษย์ ซึ่งสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานอันหนึ่ง ที่ชี้วัดแนวโน้มของสถานภาพทางจริยธรรมในสังคมได้
โดยประเมินค่านิยมต่าง ๆ ที่ฝังตัวอยู่ในห้วงแห่งความคิด ความรู้สึกและสามารถแสดงออกมาทาง
พฤติกรรมอย่างเป็นธรรมชาตินั้นถูกเรียกขานกันเป็นสากลว่า “ค่านิยมพื้นฐาน”

ภาพสะท้อนด้านค่านิยมของกลุ่มหลานให้ช่วยงานราชการ

Hall (1986) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของกษัตริย์สมัยโบราณในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ว่า กษัตริย์เป็นแกนกลางของระบบจัดตั้ง เป็นแหล่งหรือจุดรวมของอำนาจทุกอย่าง พระองค์เป็นทั้งผู้ออกคำสั่ง รักษากฎหมาย เป็นผู้ตัดสินขั้นสุดท้าย เป็นองค์อุปถัมภ์ศาสนาและการทำพิธีกรรมอันสำคัญ เพื่ออ่อนน้อมเทพเจ้าทั้งหลาย ให้มาคุ้มครองดูแลรักษาผืนแผ่นดิน พระองค์เป็นทั้งนักประดิษฐ์ออกแบบ และนำพาการงานสาธารณะที่จะอำนวยสวัสดิภาพให้แก่ประชาชน

ดังในกฎหมายล้านคำกองได้กล่าวถึงภาพสะท้อนด้านค่านิยมของกลุ่มเสนาอำมาตย์ถวายลูกช่วยราชการแผ่นดิน เป็นกฎที่เกี่ยวกับการปฏิบัติของกลุ่มเสนาอำมาตย์ในกฎหมายล้านคำกอง

ผู้ใดโดยอาตเจ้า เต็มคองพะบาด ควมเต็มให้ ขุนแททืขวาง อันหนึ่งลูกหลานท้าว
เสนาแสนหมื่น กิติ ยังรู้หลักชอบแท้ ควมขึ้นกราบถวาย

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 122

ถอดความ ผู้ใดโดยอาชญาเจ้า เต็มคองพระบาท ควรเต็มให้ ขุนแททืขวาง อันหนึ่งลูกหลานท้าว เสนาแสนหมื่น กิติ ยังรู้หลักชอบแท้ ควรขึ้นกราบถวาย

(แปลความ ผู้ใดรู้อาชญาเจ้า อันหนึ่งลูกหลานท้าวเสนาแสนหมื่นที่รู้หลักงานราชการและได้ช่วยงานข้าราชการของพ่อซึ่งเป็นเสนาอำมาตย์ควรขึ้นกราบถวายรับใช้งานข้าราชการกษัตริย์)

ลูกชายของเสนาอำมาตย์ชาวพวนจะต้องศึกษาข้าราชการงานของพ่อที่เป็นเสนาอำมาตย์อย่างดี ก่อนที่จะถวายตัวรับใช้กษัตริย์ในรัฐพวน

ค่านิยมเป็นพฤติกรรมของบุคคลต้องการยึดถือ ปฏิบัติตามความเชื่อ ตามหลักการที่สังคมยอมรับเมื่อทำแล้วเกิดความสุข ความสุขที่ได้เห็น ความสุขที่ได้ทำตามตัวอย่าง เพราะฉะนั้นจากการศึกษาแนวคิดด้านภาพสะท้อนด้านค่านิยมของกลุ่มเสนาอำมาตย์ที่ส่งบุตรเข้าช่วยข้าราชการแผ่นดินกษัตริย์โดยได้ศึกษาข้าราชการจากพ่อ จึงจะสามารถถวายลูกช่วยข้าราชการของกษัตริย์เป็นภาพสะท้อนกฎในกฎหมายล้านคำกองที่สะท้อนด้านค่านิยมของกลุ่มเสนาอำมาตย์ มีกฎที่สะท้อนภาพด้านวิถีชีวิตของชาวพวนในรัฐพวน

3. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตของชาวพวน

Intarakamhaeng (1996) ได้แสดงความคิดเห็นว่าศิลปะวรรณกรรมและสังคมความสัมพันธ์กัน โดยวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของภาพสะท้อนถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคม วิถีชีวิตจะถูกถ่ายทอดผ่านงานวรรณกรรม สะท้อนวิถีชีวิตและสรุปบทเรียนให้กับชีวิต ที่มีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีขึ้นของชีวิตมนุษย์ วรรณกรรมจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริงสำแดงออกซึ่งความเป็นจริง และบันทึกความเป็นจริงในวิถีชีวิต

ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต

ดังในกฎหมายล้านคำกองได้กล่าวถึงภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตแบบที่มีการร่อนน้ำฝน การทำฝายชะลอน้ำเพื่อให้มีน้ำไหลเข้าพื้นที่ทางการเกษตรทุกพื้นที่ในรัฐพวน ดังนี้

ผีว่ามีเหเมืองฝาย ลัดรดกันหลายเจ้า ตัวที่ผู้ เป็นกวานเดินปาว มั่นก้าน
ทำสงขยแปง ควรวที่อานติไ้ สักซีให้ถ้วน

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 52

ถอดความ แม้วามีเหเมืองฝาย ลัดถึงกันหลายเจ้า ตัวที่ผู้เป็นผู้ใหญ่แจ่งขาว มั่นก้าน ทำ
สร้างขยแปง ควรวที่อานติไ้ สักซีให้ถ้วน

(แปลความ แม้วามีเหเมืองฝายรดน้ำถึงกันหลายเจ้า ผู้ใหญ่แจ่งขาวมั่นก้านทำสร้างขย
แปงควรวที่อานติไ้ สักซีให้ถ้วน)

สะท้อนด้านวิถีชีวิตในการรอน้ำฝนที่เกิดจากธรรมชาติ เมื่อมีฝนตกต้องตามฤดูกาลจึงมีการทำ
ฝายรดน้ำ เพื่อจะชะลอน้ำฝนตามธรรมชาติให้น้ำสามารถที่จะเข้าไปในพื้นที่ทางการเกษตรของ
ชาวพวนได้ครบทุกครัวเรือน ในกฎหมายล้านคำกอง การทำเหมืองฝายถือว่าเป็นกฎข้อปฏิบัติของไพร่
ข้า ไท ที่มีที่นาเป็นของตนเอง ข้อยและทาสไม่มีที่นาเป็นของตนเอง ก็จะมาทำเหมืองฝายตามหน้าที่ที่
ได้รับมอบหมายจากเจ้านายของตน

4. ภาพสะท้อนด้านสังคมของชาวพวน

คำว่า สังคม คือ คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมี
วัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน (Office of the Royal Society, 2011) วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพ
ของสังคม ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด

ภาพสะท้อนด้านสังคมที่กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในรัฐ

ดังในกฎหมายล้านคำกองได้กล่าวถึงภาพสะท้อนด้านสังคมที่กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดสามารถ
ถอดยศตำแหน่งของเหล่าขุนนาง ดังนี้

จิงเหเมือทูลเจ้า พระบาทลาชา มีคำใด ก็จิงโดยคำเจ้า ยาได้อำเอาของเจ้า ไหมีใจอันซื่อ

พายหนาเจ้าเชื้อแท ภูนาไหสินหล

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 122

ถอดความ จงให้เมื่อทูลเจ้า พระบาทราชา มีคำใด ก็จิงโดยคำเจ้า อย่าได้อำเอาของเจ้า ให้
มีใจอันซื่อ

(แปลความ เมื่อทูลเจ้าราชามีคำใดก็กระทำตามคำเจ้าราชา อย่าได้กระทำผิดคำของเจ้าให้มี
อันซื่อ)

กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในรัฐสามารถที่จะให้ความดีความชอบแก่ข้าราชการบริพาร ในขณะที่ก็มี
อำนาจตัดสินประหารชีวิตผู้ที่ทำผิดกฎของรัฐ ข้าราชการบริพารต้องปฏิบัติตามกฎของรัฐ การปฏิบัติตาม
คำสั่งของกษัตริย์ในกฎหมายล้านคำกองจัดอยู่ในกฎของกลุ่มเสนาอำมาตย์ กฎในรัฐพวนที่มีการ
สะท้อนถึงความเชื่อของชาวพวนที่เป็นกฎเกี่ยวกับไพร่ ข้า ไท ที่อยู่ในการปกครองของกลุ่มเสนา
อำมาตย์

5. ภาพสะท้อนด้านคติความเชื่อของชาวพวน

Punnatok (1985) กล่าวว่าความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณ ความเชื่อจึงเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดาพระเจ้าหรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ฝนตก พายุพัด พายุผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาทภัยต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง บางอย่างเป็นเหตุการณ์ที่อำนาจประโยชน์แต่บางเหตุการณ์ก็เป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดีและเกิดความสุขให้กับตนเอง การเกรงกลัวต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรมหรือศาสนาเกิดขึ้น

ภาพสะท้อนด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับการรับขวัญและสู่ขวัญ

ดังในกฎหมายล้านคำกองได้กล่าวถึงภาพสะท้อนด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับการรับขวัญและสู่ขวัญ ในการกล่าวถึงไพร่ที่โดนขุนทนต์ควรให้ขุนผู้ทนต์จ่ายค่าทำขวัญ ดังนี้

บายคอนไม้ ดีแทมหมั่ง ควนโหลขุนพวนนี้ ปูนแปลงขวัญไพร่ ตามรืตตั้ง แ่งไวแต่หลัง

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 61

ถอดความ จับคอนไม้ แทมหมั่ง ควรให้ขุนพวนนี้ ปูนแปลงขวัญไพร่ ตามรืตตั้ง แ่งไวแต่หลัง (แปลความ จับคอนไม้ดีแทมหมั่งไพร่ ควรให้ขุนพวนนี้รับขวัญไพร่ตามรืตแต่ก่อนมา)

ในกฎหมายล้านคำกอง กล่าวถึงการที่ขุนเสนาอำมาตย์ที่ข่มเหงดีไพร่ ก็ควรให้ขุนเสนาอำมาตย์ผู้นั้นรับขวัญไพร่ที่โดนตี แสดงถึงความเชื่อเรื่องขวัญของชาวพวน พิธีรับขวัญเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรมเรียกขวัญให้กลับมาสู่ตัวผู้ที่โดนข่มเหงตี เพราะมีความเชื่อว่าเป็นขณะที่โดนตีข่มเหงอยู่นั้น ทำให้ผู้ที่ถูกตีเสียขวัญ กฎนี้เป็นกฎที่มีการบังคับเสนาอำมาตย์ที่ข่มเหงทนต์ไพร่ ให้ทำพิธีรับขวัญไพร่ คือจะต้องจ่ายค่ารับขวัญไพร่

6. ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กฎหมายล้านคำกองได้นำเสนอให้เห็นภาพแทนของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่ามีคุณค่าและความสำคัญ การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติ คือ วิถีชีวิตธรรมชาติคือสิ่งที่ต้องรักษา ดังนั้นจึงมีการสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อกล่าวถึงพื้นที่ในรัฐพวน ที่มีพื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่สาธารณะ ทาง พื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ในรัฐพวน และสิ่งแวดล้อมรอบข้างของรัฐพวน ในกฎหมายล้านคำกองสะท้อนการจัดระเบียบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรัฐพวน

ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ดังในกฎหมายล้านคำกองได้กล่าวถึงวัวควายที่กินข้าวในนา เนื้อความดังนี้

อนึ่งควายกินข้าว ในนาเขียวอ่อน ควนไห้มร่อย ปูนปลุกแปลงดีไว้ ถึงเมื่อเช้าแก่แล้ว
ควายกินหมดมาก เทาไค่นั้น ควนที่ตัดไห้ใช้ ตังส.ยงยาหล

กฎหมายล้านคำกอง หน้า 68

ถอดความ อันหนึ่งควายกินข้าว ในนาเขียวอ่อน ควนไห้มร่อย ปูนปลุกแปลงดีไว้ ถึงเมื่อเช้า
แก่แล้ว ควายกินหมดมาก เทาไค่นั้น ควนที่ตัดไห้ใช้ เทานั้น

(แปลความ อันหนึ่งควายกินข้าวในนาเขียวอ่อนปลูกไว้ดีแล้ว เมื่อถึงเวลาข้าวแก่ ควายกินหมด
มากเทาไค่นั้นไห้ใช้เทานั้น)

กฎหมายล้านคำกองได้นำเสนอให้เห็นภาพแทนของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการบรรยาย
ภาพสถานที่ในรัฐเชียงขวางว่าเป็นพื้นที่ชนบท มีข้าวในท้องนาสีเขียวอ่อน มีควายคอยเลาะกินข้าวแก่
ในนา เป็นการสะท้อนภาพพื้นที่นาในรัฐพวน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า จากการศึกษาภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น
ในสังคมลาวพวน รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนชนบ-
ธรรมนิยมของผู้ร่วมสังคมในรัฐพวน หรือแม้กระทั่งความคิดเห็น ความนึกคิด ความรู้สึกของผู้เขียน
บันทึกไว้ในสมุดไทย ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสังคมว่าขณะนั้นสภาพสังคมเป็นอย่างไร เพราะผู้บันทึกเป็น
ส่วนหนึ่งของสังคม จึงย่อมตกอยู่ใต้อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมในยุคสมัยของตนอย่างหลีกเลี่ยง
ไม่ได้ ซึ่งจะสะท้อนให้ผู้ที่ศึกษาเห็นถึงสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิต คุณภาพของสังคม และการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
กฎหมายเป็นภาพสะท้อนของสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในรัฐ ดังนั้น กฎหมายล้านคำกอง จึงเป็นภาพสะท้อน
ความเป็นจริงของชาวพวน ดังที่ Intarakamhaeng (1996) ได้แสดงความคิดเห็นว่าศิลปะวรรณกรรม
และสังคม มีความสัมพันธ์กัน โดยวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม
ต้องสัมพันธ์กับชีวิตสะท้อนชีวิต และสรุปบทเรียนให้กับชีวิตที่มีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลง เพื่อสิ่งที่ดี
ยิ่งขึ้นของชีวิตมนุษย์ วรรณกรรมจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริงแสดงออก ซึ่ง
ความเป็นจริงและบันทึกความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ ผูกพันอยู่
กับสังคมมาโดยตลอด ซึ่งทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนภาพสังคมของแต่ละยุคแต่ละสมัยในเหตุการณ์
และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น โดยจะมีผู้แต่งบันทึกไว้ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะสะท้อน
ให้ผู้อ่านเห็นถึงสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิต คุณภาพของสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม

การสะท้อนค่านิยมในสังคมผ่านทางกฎต่าง ๆ ดังที่ Dansakul (1995) แสดงทัศนะเกี่ยวกับ
ค่านิยม ไว้ว่าค่านิยมเป็นแนวคิดแนวปฏิบัติหลักของทางสังคม ที่สังคมจะต้องยึดถือไว้เป็นบรรทัดฐาน

เพื่อที่จะได้ทำหน้าที่ชี้วัดความคิดการปฏิบัติของสมาชิกในสังคมซึ่งจริง ๆ แล้วก็น่าจะมีแนวคิดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกลมกลืนกับค่านิยมแห่งสังคมที่ตนดำรงอยู่ การยึดถือค่านิยมเป็นหลักในการคิดการปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นย่อมถือว่า เป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของของสังคมมนุษย์ ซึ่งสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานอันหนึ่งที่ชี้วัดแนวโน้ม ของสถานภาพทางจริยธรรมในสังคมได้โดยประเมินค่านิยมต่าง ๆ ที่ฝังตัวอยู่ในหัวแห่งความคิด ความรู้สึกและสามารถแสดงออกมาทางพฤติกรรมอย่างป็นธรรมชาตินั้นถูกเรียกขานกันเป็นสากลว่า “ค่านิยมพื้นฐาน” จนกลายมาเป็นประเพณีนิยม

ประเพณีนิยมในกลุ่มชาวพวน ถือปฏิบัติตามฮีตตามคลองเดิมที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคัมภีร์แห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตยุคสมัย เป็นภาพถ่ายทอดวิถีสีวิตในแต่ละสังคม (Bunkhajorn, 1980) และวรรณกรรมยังเป็นการแสดงความคิดปรัชญาความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม รวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ ถึงแม้ว่านักเขียนจะเลือกเขียนเฉพาะประสบการณ์ หรือบางส่วนของเหตุการณ์ในสังคมมาใช้เป็นข้อมูลและประเด็นในงานเขียน โดยการผ่านมุมมองของตนเองที่เห็นความสำคัญของวรรณกรรม วรรณกรรมยังสะท้อนภาพสังคมยุคสมัยนั้น ๆ อีกด้วย (Nakwatchara, 1978) วรรณกรรมกฎหมายล้านคำกอง นอกจากจะเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าทางวรรณศิลป์ยังเปี่ยมด้วยคุณค่าทางด้านสังคม

สรุป

ภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกองปรากฏภาพสะท้อนด้านสัตว์เลี้ยวของชาวพวน สัตว์เลี้ยวมีราคาในรัฐพวน ถ้าหลุดออกจากคอกจะต้องนำมาคืนเจ้าของมิฉะนั้นจะถือว่าเป็นการขโมย ผิดกฎรัฐพวน แล้วให้เพิ่มการปรับจากการตายของสัตว์เลี้ยว หรือ โคนขโมยไป สัตว์เลี้ยวจึงเป็นภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจในฐานะสัตว์เศรษฐกิจในรัฐพวนที่มีมูลค่าสามารถทดแทนให้กันภายในรัฐพวน, ภาพสะท้อนด้านค่านิยมชาวไทพวน ค่านิยมเป็นแนวคิดแนวปฏิบัติหลักของทางสังคมที่สังคมจะต้องยึดถือไว้เป็นบรรทัดฐานเพื่อที่จะได้ทำหน้าที่ชี้วัดความคิดการปฏิบัติของสมาชิกในสังคมซึ่งจริง ๆ แล้วก็น่าจะมีแนวคิดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกลมกลืนกับค่านิยมแห่งสังคมที่ตนดำรงอยู่ในรัฐ, ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตชาวไทพวน เนื่องจากวรรณกรรมและสังคมความสัมพันธ์กันโดยวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม, ภาพสะท้อนด้านสังคมชาวพวน วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม ในสังคมชาวพวนกษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในรัฐ, ภาพสะท้อนด้านคติความเชื่อของชาวพวนความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งการดำรงชีวิตของชาวพวน รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับการรับขวัญที่มีในกลุ่มชาวพวนมาอย่างยาวนาน, ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายล้านคำกองได้นำเสนอให้เห็นภาพแทนของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่ามีคุณค่าและความสำคัญมากเป็นการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติคือวิถีชีวิต

ธรรมชาติคือสิ่งที่ต้องรักษา เพื่อกล่าวถึงพื้นที่ในรัฐพวน ที่มีพื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่สาธารณะ ทางพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ในรัฐพวน และสิ่งแวดล้อมรอบข้างของรัฐพวน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรมีการนำเสนอข้อมูลเชิงวิชาการในการศึกษาองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในจารึก แนวคิดและพัฒนาการภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ปรากฏในจารึกและเอกสารโบราณ การจัดการองค์ความรู้ การอนุรักษ์ฟื้นฟู ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ภาพสะท้อนทางในกฎหมายล้านคำกอง มีการสะท้อนภาพสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะออกแบบเป็นบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในจารึกและโบราณ ที่ช่วยส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เพื่อให้ได้นำภาษาในกฎหมายพันธุ์ในอดีตมาทำการเปรียบเทียบภาษาในกฎหมายฉบับในท้องถิ่นชาติพันธุ์ที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้ในวงวิชาการศึกษาภาษาในกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการนำภาษามาศึกษาความหมายในอดีตและเปรียบเทียบกับภาษาในกฎหมายปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายบางส่วนก็ยังมีกฎหมายฉบับเดิมที่อาศัยการศึกษาภาษาในกฎหมายโบราณ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบในเรื่องภาพสะท้อนในกฎหมายล้านคำกองสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาภาพสะท้อนในกฎหมายท้องถิ่น โดยควรให้ความสำคัญกับภาพสะท้อนที่เกิดจากเนื้อหาภาษาในกฎหมายท้องถิ่น สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาภาษาและภาพสะท้อนในกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์

References

- Aromsuk, T. (1978). *Comparison of sounds of words in Phuan and standard Thai*. Graduate School Srinakharinwirot University.
- Bunkhajorn, T. (1980). *Novels and Thai Society 1932 – 1957*. Bangkok Printing.
- Dansakul, N. (1995). *Literature analysis of luk thung in by Juliam Kingthong*. Graduate School Srinakharinwirot University.
- Hall, P.A. (1986). *Governing the Economy: The Politics of State Intervention in Britain and France*. Oxford University Press.

- Homsuwan, S. (2006). *Thai Phuan Suphan Buri: Chronicle of the Lan Xang (Khun Burom) Statutes of the Muang Phuan–Xiang Kwang Administration Thai Noi–Thai characters nowadays*. Original copy.
- Intarakamhaeng, R. (1996). *Literary Criticism*. Ton Aor Grammy.
- Office of the Royal Society. (2011). *The Royal Institute's Dictionary*. Nanmeebooks.
- Nakwatchara, J. (1978). *Elementary Theory of Literature*. Duangkamon.
- Norkham, K. (2012). *History of Phuan*. Department of Cultural Promotion.
- Petcharaj, K. (1985). *Analysis of Thai Phuan tales Hat Siew Subdistrict Si Satchanalai District Sukhothai* [Master's Thesis, Srinakharinwirot University Prasammit].
- Punnotok, T. (1985). *Folk beliefs in relation to way of life in Isan society. In folk culture: beliefs and beliefs*. Chulalongkorn University.
- Udomsilp, P. (1996). *Thai Phuan Literature: Relationship with Society*. Chulalongkorn University.
- Udomsilp, W. (2005). *An analytical study Jataka's Folktale of THAIPHUAN in Ban Muangkhaow Tambon Khokpiep Amphor Srimahosot Changwat Prachinburi* [Master's Thesis, Srinakharinwirot University].
- Wellek, R., & Warren, A. (1970). *Theory of literature* (15th ed.). Harcourt, Brace & World.
- Wongthet, P. (1988, August). *Jataka tales and the worldview of the Phuan people. Basic Localities: A New Dimension in Folklore*. Arts and Culture Magazine, 9(Special edition).